

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Hanzeweg 1

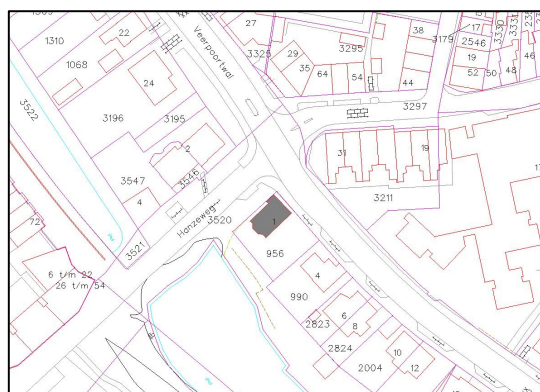
Monumentnummer : GM039

Straat : Hanzeweg
Huisnummer : 1
Toevoeging : ---
Postcode : 6981 BX

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : B
Nummer : 956

Naam object : ---
Bouwjaar : 1930
Bouwstijl : Amsterdamse School
Architect : N. de Wolf
Oorspronkelijke functie : woonhuis
Huidige functie : woonhuis

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 15-2-2013
Datum aanwijzing : 19-11-2013

Situering

Pand gelegen op de hoek van de Schout bij Nacht Doormansingel en de Hanzeweg aan de zuidzijde van de historische binnenstad van Doesburg. Het pand wordt van de straat gescheiden door een voortuin aan de Doormansingel en een gemeenteplantsoen aan de Hanzeweg waarin fraaie kastanjabomen staan.

Hoofdropzet

Vrijstaand, tweelaags pand op rechthoekige plattegrond. Het pand heeft een kelder, begane grond, een eerste verdieping en een zolder onder een fors zadeldak parallel aan de Hanzeweg tussen hoge topgevels.

Historie

De Schout bij Nacht Doormansingel heette ter plaatse eerder Looierswal en volgt het tracé van de middeleeuwse stadsomwalling, die ondanks latere aanpassingen in de Tachtigjarige Oorlog niet meer voldeed en na 1606 in opdracht van prins Maurits werd vervangen. Deze vestingwerken zijn in 1672 in opdracht van de Franse koning Lodewijk XIV geslecht en nadien niet meer hersteld. Ze werden vervangen door de Hoge en Lage Linies, die vanaf 1701 naar ontwerp van Menno van Coehoorn zijn aangelegd. Rond het midden van de 18^e eeuw waren in het zuidwestelijk deel van de middeleeuwse stad tot achter de wallen diverse tuinen te vinden. Na afwaardering van Doesburg tot vesting 2^e klasse in 1854 verrezen geleidelijk huizen op de wallen waaronder aan de Doormansingel. De buitenzijde van de singel werd, evenals langs de F.D. Rooseveltsingel het geval is, pas na de definitieve opheffing van de vestingstatus in 1923 bebouwd.

Beknopte bouwgeschiedenis

Het huis is na oplevering rond 1930 door aanemer Jolink in opdracht van H.J. van Hengel, zoon van een Doesburgse wethouder, vrijwel ongewijzigd gebleven. Het maakt deel uit van het oeuvre van de Doesburgse architect (en gemeenteraadslid) Nico de Wolf, die vooral bekend werd door de restauratie van enkele opvallende monumenten in de binnenstad waaronder de Waag en het stadhuis.

In 1982 zijn op zolder twee kamers getimmerd en is op de overloop van de eerste verdieping een stalen spiltrap geplaatst om deze toegankelijk te maken. In de topgevel aan de tuinzijde werd het daar aanwezige diamantvormige venster vervangen door een tweelicht venster dat passend bij de architectuur van het huis werd gedetailleerd.

Exterieur

Wanneer in de beschrijving van ex- en interieur wordt gesproken van links en rechts is dat als staande voor de voordeur, tenzij anders vermeld.

Hanzeweg 1 heeft bakstenen gevels in kruisverband en rondom een trasraam dat wordt afgesloten met een halfsteens rollaag. De zijgevels zijn één bouwlaag hoog en worden afgesloten door een fors overhoeks getimmerd overstek waarin een bakgoot is opgenomen. Boven het overstek beginnen de forse dakvlakken van het zadeldak, die zijn belegd met verbeterde oude Hollandse dakpannen. Beide dakvlakken zijn voorzien van lage, brede dakkapellen. In het midden staat op de nok een vierkant gemetselde schoorsteen.

De topgevel aan de Doormansingel heeft op de begane grond centraal een klein horizontaal draairaam met X-vormige roedenverdeling en rechts op de hoek een zesruits draairaam in een houten kader dat deel uitmaakt van een kleine uitbouw.

Op de verdieping is een fraai drielichtvenster met zesruits draairamen boven een gepleisterde lekdorpel toegepast, met uitspringende middenpanelen. Op de bovendorpel sluit een houten cordonlijst aan die de onderzijde vormt van de houten bekleding van de top van de gevel. Hierin is op zolderniveau een fraai gedetailleerd, diamantvormig venster opgenomen, dat bestaat uit een draairaam met x-vormig roedenkruis, dat wordt geflankeerd door op zijn kant geplaatste driehoekige raampjes. De gevel wordt afgesloten met een houten windveer.

De gevel aan de Hanzeweg heeft rechts een horizontaal geplaatst, zesruits venster met rollaag en gepleisterde lekdorpel. Links is onder een twee dakpanrijen doorgetrokken

dakdeel een kleine uitbouw opgenomen met een verticaal geplaatst zesruits venster en verdiept onder het doorgetrokken dak de gemetselde stoep met hoofdingang naar het huis. Het dak wordt ter plaatse ondersteund door een fraai geprofileerd houten sleutelstuk. De voordeur met v-vormige panelen en driehoekige ruitjes, gespiegeld langs een uitgetimmerde naald is geplaatst in een kozijn met houten spitsboog binnen een rechthoekige omlijsting. Rechts van de deur een tweezijdige uitgemetselde bloembak die zo hoog is als het trasraam en rechts aansluitend een vlakliggend, smeedijzeren koekoekrooster als afdekking van het kelderlicht. De viervaks dakkapel boven de entree is met een houten daklijst en zinken kraal afgewerkt en heeft vierruits draairamen in de buitenste vakken. De middelste vakken zijn met v-vormig gepotdekselde panelen gevuld.

De gevel aan de tuinzijde heeft op de begane grond een driezijdige, vijflichts erker met zesruits ramen op een gemetseld trasraam en doorlopende gepleisterde lekdorpel. De erker heeft een plat dak en wordt aan de bovenzijde met een daklijst en zinken kraal beëindigd. Opmerkelijk is de aanwezige constructie voor het zonnescherm die afgezien van het doek en de uitzetstokken uit de bouwtijd zou kunnen dateren. Boven de erker markeert een steens hoge rollaag de overgang naar het metselwerk van de verdieping met op de verdieping een fraai drielichtvenster met zesruits draairamen boven een gepleisterde lekdorpel, met uitspringende middenpanelen. Op de bovendorpel sluit een houten cordonlijst aan die de onderzijde vormt van de houten bekleding van de top van de gevel. Hierin is op zolderniveau een tweelichtvenster met vierruits draairamen opgenomen. Oorspronkelijk zat hier een vergelijkbaar diamantvormig venster als in de voorgevel. De gevel wordt afgesloten met een houten windveer.

De zuidelijke zijgevel is aan de zijde van de Doormansingel voorzien van een zogenaamd melkmeisje afgesloten met een halsteens rollaag met centraal en boerendeur met ruitvormig glas in diagonale roeden, geflankeerd door twee klapraampjes met V-vormige roedenverdeling met ertussen kleine houten panelen. Links van het melkmeisje is een negenruits venster met gepleisterde onderdorpel en afsluitende halfsteens rollaag aanwezig, aan de tuinzijde een twaalfruits buitendeur vanuit de woonkamer met in de bovenste glasvakken schuingeplaatste roeden in de hoek. Onder het overstek zijn twee houten klossen voor het ophangen van een afrolbaar zonnescherm aanwezig met eronder in de muur twee daarbij behorende gesmede ogen voor de uitzetstangen.

Centraal in het dakvlak een brede, vijfvals dakkapel met vierruits draairamen in de buitenste vakken en een zesruits draairaam in het middelste vak met ertussen vakken die met v-vormig gepotdekselde panelen zijn gevuld. De dakkapel is aan de bovenzijde met een houten daklijst en zinken kraal afgewerkt.

Interieur

Kelder: bevindt zich aan de voorzijde van het huis en is toegankelijk via een paneeldeur en historische houten steektrap onder de trap naar de verdieping. Kelderdek en vloer zijn van vlak beton. Een koekoek naast de ingang zorgt voor daglichttoetreding en verse lucht. Opmerkelijk is aanwezigheid van een hergebruikt wasbekkenmeubel met drie schuifladen dat vermoedelijk afkomstig is uit de voormalige logeerkamer linksachter aan de Doormansingel of uit de badkamer en behoort heeft bij een wastafel en wastafelombouw.

Begane grond: de indeling bestaat uit een centrale hal met het trappenhuis en een gang die is voorzien van een terrazzovloer met zwarte, schrobrand met

hooggegoten plint. Vanuit de hal en gang zijn toilet, kelder, een kantoor linksvoor op de hoek, de keuken, een bijkeuken en de woonkamer rechts aan de achterzijde bereikbaar. Alle deuren in het huis zijn uitgevoerd met een enkel verdiept paneel en vernikkeld beslag uit de bouwtijd. De bordestrap in de hal is zorgvuldig vormgegeven en voorzien van twee bordessen, eenvoudig geprofileerde handlijsten en bomen, waartussen vlakke platen. Elke overgang tussen de drie trappelen en bordessen wordt gemarkeerd door overhoeks geprofileerde, vierkante trappalen, die aan de bovenzijde half rond zijn afgewerkt en waarop aan de zijkanten in haut-relief diamantmotieven zijn uitgespaard. Het laatste trapdeel wordt vanaf de hal aan de onderzijde gemarkeerd met doorstekende, cilindervormige uiteinden.

De toegang tot het achterste deel van de gang wordt gemarkeerd met een rondboog met driehoekige imposten.

Aan het eind van de gang is het toilet, dat is voorzien van ongedecoreerd tegelwerk in gebroken wit uit de bouwtijd en van daglicht wordt voorzien van een klpraam met diagonale roedenverdeling. Links is de bijkeuken gesitueerd. Deze ruimte is sinds de oplevering wat betreft afwerking ongewijzigd gebleven. De enkelvoudige verdiepingsbalklaag is in het zicht. Een boerendeur met duimklink geeft toegang tot de buitenruimte aan de zuidzijde van het huis. Rechts van de gang, aan de zuidzijde, is de keuken gesitueerd die is voorzien van een hoge keukenschouw, wit betegeld zonder voeg met ernaast een historische keukenkast. De onderkast heeft gesloten deurtjes, de bovenkast glazen deurtjes met roedenverdeling. Het keukenblok met bovenkastjes is in 1968 geplaatst, ter vervanging van het oorspronkelijke keukenblok. Het oorspronkelijke tegelwerk is daarbij gehandhaafd. Een negenruits draairaam zorgt voor daglichttoetreding.

Een later gemaakte doorgang geeft vanuit de keuken toegang tot de woonkamer. Dit is een ruimte over de volle breedte aan de tuinzijde van het huis, dat van die zijde van daglicht wordt voorzien door een brede driezijdige erker. Een zesruits venster aan de Hanzeweg en een tuindeur met glas in roeden in de tegenoverliggende muur zorgen voor aanvullend daglicht. De ruimte wordt verwarmd door een schouw met geel geglazuurde tegels op een zwart betegelde plint. De mantel is vervangen, de haard modern. Het plafond is gemaakt met vierkante zachtboardplaten met ongeprofileerde kierlatten, centraal ruitvormig getimmerd ten behoeve van een lichtpunt.

Eerste verdieping: de indeling en afwerking op de eerste verdieping dateert vrijwel uit de bouwtijd en bestaat uit een centrale overloop met paneeldeur met architraaflijsten die toegang geven tot twee kamers aan de Doormansingel en twee kamers aan de tuinzijde. De overloop wordt verlicht door een brede dakkapel. Tegenover de trap is de badkamer gesitueerd. Deze is recent gemoderniseerd. De slaapkamers zijn alle voorzien van de oorspronkelijke draairamen met beslag uit de bouwtijd. De grote slaapkamer aan de tuinzijde heeft twee vaste kasten. De plafonds zijn gemaakt van vierkante zachtboardplaten met ongeprofileerde kierlatten, ruitvormig getimmerd bij de lichtpunten, met uitzondering van een klein vertrek linksvoor waar oorspronkelijk de zoldertrap was gesitueerd.

Zolder: een stalen spiltrap geeft vanaf de overloop op de eerste verdieping toegang tot een kleine overloop op zolder met twee opdekdeuren die toegang geven tot twee kamers. In de kamer aan de Doormansingel is de kapconstructie vrij in het zicht en deze bestaat uit samengestelde A-spanten met kreupele spantbenen van machinaal gezaagd naaldhout, die gordingen opvangen. In de top is het spant als hangwerk uitgevoerd. De ruimte wordt van daglicht voorzien door een diamantvormig venster met vierruits draairaam. De kamer aan de achterzijde is geheel afgetimmerd en heeft aan de tuinzijde een tweelicht venster met vierruits draairamen.

Bouwdossiers

21 mei 1929 nieuwbouw huis

Literatuur

- Haans, F.A.C., C.J.B.P. Frank, *Beschrijving Hanzeweg 1 Doesburg*, 8-10-1990
(adviesnr. 253)

Waardering

Het pand Hanzeweg 1 dateert uit 1930 en is gaaf bewaard gebleven. Leidend voor de waardebeoordeling zijn de gaafheid van de architectuur, de ligging op de straathoek met tuin en plantsoen met kastanjabomen aan de Hanzeweg, de behouden gebleven ruimtelijke indeling en vrijwel alle onderdelen van de afwerking van het huis, zoals de terrazzo gangvloer met trappenhuis, de behouden gebleven paneeldeuren met beslag en architraaflijsten, schouwen, vensterbetimmeringen, etc., etc.

Het pand Hanzeweg 1 is van algemeen belang voor de gemeente Doesburg vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde.

Het huis is architectuurhistorisch van belang als representant van een huis ontworpen in de stijl van de Amsterdamse School door de plaatselijk bekende architect N. de Wolf en vanwege het goed behouden gebleven interieur.

Het huis is stedenbouwkundig van belang vanwege de bijdrage aan de lokaal-topografische situatie en de ruimtelijke samenhang met enkele buurpanden langs de Schout bij Nacht Doormansingel uit het begin van de twintigste eeuw.

Het huis is cultuurhistorisch van belang als gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een woning uit 1930 voor de plaatselijke elite.